ὁ λόγος ὁ ὁριστικός. καὶ δεῖ τὸ μὲν ὥσπερ ὕλην εἶναι, τὸ δὲ ὡς μορφήν. φανερὸν δὲ καὶ διότι, εἴπερ εἰσί πως ἀριθμοὶ αἱ οὐσίαι, οὕτως εἰσί, καὶ οὐχ ὥς τινες λέγουσι μονάδων. ὅ τε γὰρ ὁρισμὸς ἀριθμός τις (διαιρετός τε γὰρ καὶ εἰς ἀδιαίρετα. οὐ γὰρ ἄπειροι οἱ λόγοι) καὶ ὁ ἀριθμὸς δὲ τοιοῦτος. καὶ ὥσπερ οὐδ᾽ ἀπ᾽ ἀριθμοῦ ἀφαιρεθέντος τινὸς ἢ προστεθέντος, ἐξ ὧν ὁ ἀριθμός ἐστιν, οὐκ ἔτι ὁ αὐτὸς ἀριθμός ἐστιν, ἀλλ᾽ ἕτερος, κἂν τοὐλάχιστον ἀφαιρεθῇ ἢ προστεθῇ· οὕτως οὐδὲ ὁ ὁρισμός. οὐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι, οὐκ ἔτι ἔσται, ἀφαιρεθέντος τινὸς, ἢ προστεθέντος. καὶ τὸν ἀριθμὸν δεῖ εἶναί τι ᾧ εἷς, ὃ νῦν οὐκ ἔχουσι λέγειν τινὲς, εἴπερ ἐστὶν εἷς. ἢ γὰρ οὐκ ἔστιν, ἀλλ᾽ οἷον σωρὸς, ἢ εἴπερ ἐστὶ, λεκτέον τί τὸ ποιοῦν ἓν ἐκ πολλῶν, καὶ ὁ ὁρισμὸς εἷς ἐστιν. ὁμοίως δὲ οὐδὲ τοῦτον ἔχουσι λέγειν, καὶ τοῦτο εἰκότως συμβαίνει. τοῦ αὐτοῦ γὰρ λόγου, καὶ ἡ οὐσία ἓν οὕτως, ἀλλ᾽ οὐχ ὥς λέγουσί τινες, οἷον μονάς τις οὖσα ἢ στιγμή, ἀλλ᾽ ἐντελέχεια, καὶ φύσις τις ἑκάστη. καὶ ὥσπερ οὐδὲ ὁ ἀριθμὸς ἔχει τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, οὐδ᾽ ἡ κατὰ τὸ εἶδος οὐσία· ἀλλ᾽ εἴπερ, ἡ μετὰ ὕλης. περὶ μὲν οὖν γενέσεως καὶ φθορᾶς τῶν λεγομένων οὐσιῶν, πῶς ἐνδέχεται, καὶ πῶς ἀδύνατον γίνεσθαι, καὶ περὶ τῆς εἰς τὸν ἀριθμὸν ἀναγωγῆς, ἔστω μέχρι τούτων διωρισμένον.

Κεφάλαιον δ.

Περὶ δὲ τῆς ὑλικῆς οὐσίας, δεῖ μὴ λανθάνειν, ὅτι εἰ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πάντα πρώτου, ἢ τῶν αὐτῶν ὡς πρώτων, καὶ ἡ αὐτὴ ὕλη ὡς ἀρχὴ τοῖς γιγνομένοις, ὅμως ἐστί τις οἰκεία ἑκάστου· οἷον φλέγματος ἐστὶ πρώτη ὕλη τὰ γλυκέα, ἢ λιπαρά· χολῆς δὲ τὰ πικρά, ἢ ἄλλ᾽ ἄττα. ἴσως δὲ καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ αὐτοῦ. γίνονται δὲ πλείους ὕλαι τοῦ αὐτοῦ, ὅταν θατέρου ἡ ἑτέρα ᾖ· οἷον φλέγμα ἐκ λιπαροῦ καὶ γλυκέος, εἰ τὸ λιπαρὸν ἐκ τοῦ γλυκέος. ἐκ δὲ χολῆς εἶναι, τῷ ἀναλύεσθαι εἰς τὴν πρώτην ὕλην τὴν χολήν. διχῶς γὰρ τόδ᾽ ἐκ τοῦδε, ἢ ὅτι πρὸ ὁδοῦ ἔσται, ἢ ὅτι ἀναλυθέντος εἰς τὴν ἀρχήν. ἐνδέχεται δὲ μιᾶς τῆς ὕλης οὔσης, ἕτερα γίνεσθαι διὰ τὴν κινοῦσαν αἰτίαν· οἷον ἐκ ξύλου καὶ κιβωτὸς καὶ κλίνη. ἐνίων δ᾽ ἑτέρα ἡ ὕλη ἐξ ἀνάγκης, ἑτέρων ὄντων· οἷον πρίων οὐκ ἂν γένοιτο ἐκ ξύλου, οὐδ᾽ ἐπὶ τῇ κινούσῃ αἰτίᾳ τοῦτο. οὐ γὰρ ποιήσει πρίονα ἐξ ἐρίου ἢ ξύλου. εἰ δ᾽ ἄρα τὸ αὐτὸ ἐνδέχεται

A ratio definitiua: & oportet hoc quidem vt materiam, illud verò formam esse. Manifestum autem hoc etiam est, quòd si aliquo modo substantiæ numeri sunt, ita sunt: & non, quemadmodum quidam dicunt, vnitatum. Nam & definitio, numerus quidam est: diuisibilis etenim, & in indiuisibilia. non enim infinitæ rationes: numerus verò, tale quid est: & quemadmodum de numero, ablato, aut addito aliquo, ex quibus numerus est, non est amplius idem numerus, sed diuersus, etiam
B si minimum auferatur, aut addatur: ita nec definitio, nec ipsum quid erat esse, erat amplius, ablato aliquo, aut addito. Et numerum oportet aliquid esse, quo vnus, quòd nunc non habent dicere quo vnus, si vnus est. An enim non est, sed quasi congeries? Aut si est, dicendum est quidnam illud sit, quod vnum ex multis facit, & definitio vna est. Similiter autem nec
C hanc dicere habent: & hoc meritò accidit. Eiusdem enim rationis, & substantia est, vt vnum: non (vt quidam aiunt) vt vnitas quædam existens, aut punctum, sed actus, & natura quædam vnaquæque: & quemadmodum nec numerus habet magis & minus, ita neque substantia, quæ secundum speciem est. Sed si est quidem, ea est, quę secundum materiam est. De generatione igitur, ac corruptione dictarum
D substantiarum, quomodo accidit, quóque modo, impossibile est, déque reductione ad numerum, hactenus determinatum sit.

CAPUT IIII.

De materiali verò substantia oportet nō latêre, quod etsi ex eodem omnia primo, aut eisdem tanquam primis, & eadem sit materia vt principium illis, quæ fiunt, est tamen quædam cuiusque propria: flegmatis prima materia, ipsa dulcia
E aut pinguia: cholerae vero, amara, aut aliqua alia. fortassis autem hoc, ex eodem. Fiunt autem plures materiæ, eiusdem, cùm alterius altera sit: vtputa, flegma ex pingui, & dulci, si pingue ex dulci: ex cholera vero esse, ob resolutionem cholerae in primam materiam. Dupliciter enim hoc ex hoc, aut quoniam ex eo quod præcedet, aut quoniam ex eo, quod resolutū fuerit in principium. Contingit autem, vna
F existente materia, diuersa fieri propter mouentem causam: vt ex ligno fit arca, & lectus. Quorundam autē diuersa materia necessario, diuersis existentibus: vtputa, serra nunquā fiet ex ligno: nec est hoc in causa mouente. Non enim faciet serram ex lana, aut ligno. Si autem idē contingit